

Oponentní posudek na práci

Souvislost čtení a psaní jako základních gramotnostních dovedností ve 2. a 3. ročníku ZŠ

Autorka práce: Barbora Jindrová

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Olga Kučerová, Ph.D.

Předložená bakalářská práce zapadá do kontextu prací věnovaných základním školním gramotnostem, které jsou řešeny na katedře psychologie. Obhájeno bylo již více prací, které se zabývají různými aspekty čtení nebo psaní; tato práce je zajímavá v tom, že obě školní dovednosti propojuje. Zaměření práce tedy vítám. Také lze ocenit to, že napomohla dalším „čerpáním“ dat, které byly získány v projektu GAUK, jehož řešitelkou byla vedoucí práce. Ne vždy se totiž podaří „vytěžit“ všechna data, a i když autorka práce sama neprošla sběrem dat, naučila se pracovat s výsledky, a to jak v oblasti elektronizace, tak zpracování a vyhodnocení dat.

Práce je vhodně strukturována, obsahuje všechny důležité části, má obvyklou strukturu.

Literární část obsahuje tři základní kapitoly, ve kterých se postupně věnuje čtení a psaní jako základním školním dovednostem – s těžištěm v porozumění čtenému, písarských a pisatelských dovedností, dále jejich vzájemnými souvislostmi i jejich didaktickými aspekty (předmět zkoumání problému zasahuje i do metod výuky psaní). Autorka čerpá ze zahraniční literatury zejména tam, kde se dotýká různých modelů, osvětlujících podstatu čtení a psaní; z tuzemské literatury v oblastech, kde popisuje naši školní praxi. V odkazech na literaturu pracuje korektně, pouze upozorňuji autorku práce, že i úvod je součástí práce, a proto i první odkazy na modely čtení a psaní by kromě názvu modelu měly obsahovat údaje o autorovi a roku vydání publikace.

Z hlediska výzkumné metodologie byl zvolen kvantitativní přístup, který umožňuje statistické zpracování dat. Autorka v uvedení do problému osvětluje pozadí vzniku práce, formuluje cíle práce i výzkumné otázky a neopomíná ani formulování hypotéz. Soustřeďuje se na zkoumání vztahu mezi čtením a psaním, vlivy ve spojitosti s výukovými metodami psaní (běžná latinka a Comenia Script) a rozdíly mezi pohlavími, s tím, že zpracovává jednu část populační skupiny projektu GAUK – zaměřuje se na žáky 2. a 3. ročníků. Popis celkového postupu je srozumitelný a logický, nechybí ani popis testů, které byly použity v projektu GAUK a které vycházely buď z jiného projektu (GAČR) nebo byly využity standardizované diagnostické nástroje.

Při zpracování dat autorka práce těží z praxe, která je na katedře psychologie, tj. že se složitějšími postupy vypomáhá pověřený pracovník, který se na statistiku a metodologii zaměřuje (zde konkrétně dr. Lukavská, Ph.D.). Lze tedy ocenit, že se v rámci zpracování dat autorka naučila něčemu novému pod vedením zmíněné kolegyně.

S dosaženými výsledky autorka pracuje citlivě, pouze bych měla připomínku ke dvěma aspektům:

1) Nebývá zvykem, že by se popisná statistika dat řešila souhrnně, za dvě věkové skupiny. Např. na s. 40 jsou uvedeny popisné údaje, které zahrnují 2. a 3. ročník dohromady – tento postup nemá opodstatnění, a to i proto, že byl v každém ročníku použit jiný testy porozumění čtenému – nejsou srovnatelné (týká se pak i částí, kde souhrnně popisuje výsledky přes metody psaní a pohlaví).

2) Autorka se snaží verbalizovat dosažené výsledky popisné statistiky, což je v pořádku. V textu se však objevují interpretace vztahující se k hodnocení výsledků, které mohou být někdy zavádějící. Zda je rozdíl výsledku statisticky významný a můžeme ho zobecnit, musí být ověřeno až indukivní statistikou, nemůžeme tak usuzovat pouze prostým porovnáváním dosažených průměrů a odchylek (např. s. 42 Z

hlediska jednotlivých subskórů dosahovali žáci o něco lepších skórů v písarských dovednostech, kdy průměrný zisk bodů byl 10,4 bodu (z maximálních 16 bodů). V subškále písarských dovednosti pak žáci průměrně získali 9,53 bodů (z maximálních 20). Vysvětlujeme si to tak, že žáci ve 2. ročníku si teprve osvojují některá pravopisná pravidla a je pro ně obtížné soustředit se na vizuální i gramatickou stránku svého písenného projevu zároveň. Interpretace výsledků bych doporučila zařazovat do kapitol, kde se provádí indukční statistické postupy (tato kapitola v práci nechybí a je korektně zpracována).

Oceňuji, že autorka práce explicitně odpovídá na stanovené otázky a cíle. V závěru posudku se zmíním, že se práce sice velmi dobře čte, ovšem občas se vyskytují gramatické chyby (např. s. 42 ...že se jednotlivé výkony žáků tolik nelišili; s. 51 Mezi žáky se tak nevyskytovali velké rozdíly...; s. 58 Rozdíly na hranici statistické významnosti jsme naměřily pouze v složce implicitního porozumění...) – ponechávám na zvážení, zda by nebylo vhodné práci ještě jednou přečíst a provést errata tohoto aspektu práce.

Celkově hodnotím práci jako odpovídající kladeným na bakalářské práce na katedře psychologie. Doporučuji práci k obhajobě a dotazuji se autorky, jak by orientovala další šetření, které by posunulo výsledky více ke kvalitativním aspektům možných souvislostí mezi porozuměním čtenému a psaním (jak avizuje v diskusi na s. 57). Jak již bylo ale uvedeno, oceňuji, že máme první výsledky o možném vztahu mezi porozuměním čtenému a písarskými/písarskými dovednostmi žáků mladšího školního věku.

Doc. PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D.

V Praze dne 31. 8. 2020